

Autosnelweg A9

A9

Ballaigues – Gondo

- De A9 is een Autobahn en autoweg in Zwitserland.
- De weg vormt een oost-westroute in het zuidwesten van het land, vanaf de Franse grens bij Ballaigues via Lausanne, Martigny en de Simplonpass naar de grens met Italië bij Gondo.
- De route is gedeeltelijk uitgebouwd als snelweg, met name tussen Orbe en Sierre.

Routebeschrijving

- Bij Ballaigues gaat de Franse N57 vanuit Pontarlier over in de autoweg A9.
- Vlak na de grens begint een gedeelte met één rijbaan zonder middenafscheiding, maar wel met ongelijkvloerse kruisingen.
- De weg daalt dan af vanuit de Jura naar het vlakkere gedeelte rond Orbe.
- Vanaf het dorp Orbe is de weg een volwaardige snelweg met 2x2 rijstroken.
- De weg voegt dan in op de A1, de snelweg vanaf Bern richting Lausanne en Genève.
- Deze dubbelnummering duurt ongeveer 20 kilometer tot aan de stad Lausanne.
- Bij Lausanne gaat de A1 rechtdoor naar Genève, en slaat de A9 af naar het oosten richting Martigny.
- De snelweg loopt dan langs de noordkant van de 129.000 inwoners tellende stad en telt hier 2x3 rijstroken.
- De snelweg loopt langs de noordzijde van het Meer van Genève, en versmalt aan de oostkant van Lausanne al naar 2x2 rijstroken.
- Aangezien de snelweg een paar honderd meter hoger ligt dan het meer, heeft men goed uitzicht over het meer, en bij helder weer op de Savoie-Alpen in Frankrijk in het zuiden.
- Bij het stadje Vevey volgt de aansluiting met de A12, de snelweg uit de hoofdstad Bern die hier eindigt.
- De snelweg loopt dan over viaducten en door tunnels langs de steile hellingen bij Montreux.

- De snelweg buigt hier naar het zuiden af, en het Meer van Genève gaat over in het vrij brede Rhône-dal.
- De weg loopt langs de rivier de Rhône naar Martigny. In Martigny is een aansluiting met de A21, een korte autoweg rondom Martigny en via de Col du Grand Saint Bernard naar Aosta in Italië.
- De A9 draait dan naar het noordoosten, en volgt het brede dal. Met enige regelmaat zijn er zijdalen met doodlopende wegen.
- Zowel naar het noorden als zuiden liggen hoge bergmassieven, met toppen tot boven de 4000 meter.
- Men komt langs Sion en Sierre, waar de snelweg eindigt.

- De A9 loopt dan als autoweg verder door het dal.
- In Susten is er een kruising met de weg naar Leukerbad, een toeristenplaats, en bij Gampel volgt de kruising met de weg die naar het Lötschtal gaat, naar Fafleralp en de autotrein naar Kandersteg.
- Daarna loopt de weg door het stadje Visp, waarna een laatste korte snelweggedeelte volgt langs Brig.
- Hier is de aansluiting met de H19, de weg naar Andermatt.
- Hierna begint de bergpas over de Simplon, die stijgt van 700 meter in Brig naar 2.005 meter op de pashoogte.
- Deze pas is relatief goed uitgebouwd voor een Alpenpas, en wordt een groot deel van het jaar open gehouden.
- Aan de zuidzijde komt men in een smal dal, de pashoogte ligt niet op de grens, maar al eerder.
- De grens met Italië ligt op zo'n 800 meter hoogte bij Gondo, waar de H9 overgaat in de SS33, de weg naar Domodossola en Milaan.

Totaal 230 km Lang

A 1 Ballaigues

Kanton Vaud

- Vaud is een kanton in het westen van Zwitserland.
- De benaming van het kanton in andere talen is: Duits Waadt, Frans Vaud, Italiaans Vaud, Reto-Romaans Vad, en Engels Vaud.
- In het Nederlands wordt dit kanton ook wel "Waadland" genoemd.
- De inwoners van het kanton zijn voor 40,0% protestant en 33,7% Rooms-katholiek.

Geschiedenis

- In de prehistorie werd de regio rondom het meer van Genève al bewoond door de Helvetii.
- In 58 v.Chr. werd het veroverd door Julius Caesar en sinds deze tijd door de Romeinen beheerst.
- Viviscus (Vevey) en Lausonium/Lausonna (Lausanne) en meerdere andere plaatsen in Vaud zijn door de Romeinen gesticht.
- Sporen uit deze tijd kan men vooral vinden in Avenches en omgeving.
- Aventicum (Avenches) was onder keizer Vespasianus een kolonie.
- Van de 2de tot de 4de eeuw werden de Romeinen door de Germanen verdreven.
- Maar al in de 5de eeuw veroverden de Bourgondiërs Vaud.
- In 888 werd het land door de Karolingers overgenomen.
- In 1032 werden ze gevolgd door de Zähringers.
- In 1218 dan werd het veroverd door Savoye en was Vaud bijna zo gevormd zoals het nu is.
- Vanaf 1536 werd Vaud een vazalstaat van kanton Bern en zette de reformatie zich hier door, het prinsbisdom Lausanne werd ingelijfd.
- In januari 1798, in het jaar toen de kantons van het Zwitsers Eedgenootschap door Napoleon veroverd werden, vond er gelijktijdig in Vaud een kleine revolutie plaats en werden de heersers van Bern weggestuurd en werd de Republiek Lémanique uitgeroepen.
- Dit wordt op 24 januari nog altijd gevierd met "Bernerplatte", een zuurkoolgerecht met verschillende soorten worst en spek.
- Echter al in april 1798 werd door Napoleon het Canton du Léman uit Vaud en kanton Genève gevormd.

- In 1803 werd Vaud dan door Napoleon samen met de kantons Thurgau, Sankt Gallen, Aargau, Graubünden en Ticino zelfstandig gemaakt en volwaardig lid van het Zwitsers Eedgenootschap.
- In de Sonderbundskrieg van 1847 was Vaud op de hand van de tegenstanders van de katholieke beweging.

N° 2 Les Clées	
-----------------------	---

N° 3 Orbe	
------------------	---

Orbe ± 19.321 inwoners

- Het district Orbe (Frans: District d'Orbe, Duits: Bezirk Orbe) is een bestuurlijke eenheid binnen het Zwitserse kanton Vaud.
- De hoofdplaats is Orbe.
- Het district is in de cirkels (Frans: Cercle) Romainmôtier-Envy, Vallorbe, Orbe en Baulmes opgesplitst.
- In 1969 gingen de gemeenten Romainmôtier en Envy samen en vormden de gemeente Romainmôtier-Envy.

N° 4 Échangeur Essert-Pittet		> Genève	
		> St. Margrethen	

N° 5 Chavornay	
-----------------------	---

N° 6 La Sarraz	
-----------------------	---

La Sarraz ± 1748 inwoners.

- La Sarraz is een gemeente en plaats in het Zwitserse kanton Vaud, en maakt deel uit van het district Cossonay.
- Kasteel La Sarraz staat sinds 2010 op de Europese Erfgoedlijst.

N° 7 Cossonay	
----------------------	---

N° 8 Échangeur Villars-Ste-Croix		> Genève	
		> St. Margrethen	

№ 9 Lausanne-Blécherette

Lausanne ± 127.000 inwoners

- Lausanne is een stad om van te genieten, een internationale stad aan een schitterend meer met zicht op de Alpen waar studenten, congresgangers, toeristen en chique
- Lausanners kleur geven aan het leven.
- De stad strekt zich uit over een hoogteverschil van 200 m, de levendige oude stad -Cité- is de bovenstad ten noorden van het station, de chique nieuwe stad werd gebouwd aan het Meer van Genève en verdrong het vissersplaatsje Ouchy -Lausanne-Ouchy.
- De jaarlijkse Comptoir Suisse in september is de belangrijkste gebeurtenis in Lausanne.
- Deze handelsmarkt die wordt bezocht door een miljoen mensen, biedt naast handel ook volop ruimte voor het Franse 'savoir vivre' met amusement, lekker eten en drinken.

№ 10 Lausanne-Vennes

№ 11 Belmont

№ 12 Verzweigung La Croix

Meer van Genève

- Het Meer van Genève (Frans: Lac Léman of Lac de Genève, Arpitaans: Lèman) is een groot meer op de grens tussen Zwitserland in het noorden en Frankrijk in het zuiden.
- Het heeft een oppervlakte van 584 km² en is maximaal 310 m diep.
- Het wordt vooral gevoed door de Rhône, die het meer in het zuidoosten bereikt en in het zuidwesten bij Genève weer verlaat.

Plaatsen aan het meer

- Aan de Zwitserse kant (onder andere):
  - Kanton Genève (de zuid-westelijke punt): Genève, Versoix
  - Kanton Vaud (de hele noord- en oostkant): Lausanne, Montreux, Vevey, Villeneuve, Nyon, Gland, Rolle, Morges
  - Kanton Wallis (een smalle strook aan de zuidkant): Le Bouveret (gemeente Port-Valais) en Saint-Gingolph (Zwitserland)
- Aan de Franse, zuidelijke kant: Saint-Gingolph (Frankrijk), Meillerie, Lugrin, Évian-les-Bains, Thonon-les-Bains, Anthy-sur-Léman, Sciez, Excenevex, Yvoire, Nernier, Messery en Chens-sur-Léman (alle in het departement Haute-Savoie).

Namen van het meer

- De eerste ons bekende opgetekende naam van het meer is Lacus Lemannus uit de Romeinse tijd.
- Die naam is weer afgeleid van het Griekse lemanè limnè of lemanos limnè, dat feitelijk "meer-meer" betekent.
- Later werd het Lacus Lausonius, Lacus Losanetes en vervolgens in de Middeleeuwen Lac de Lausanne (meer van Lausanne).
- Na de opkomst van Genève werd het Lac de Genève, ook vertaald in andere talen zoals het Nederlandse
- Meer van Genève.
- In de 18de eeuw kwam de Franse naam Lac Léman weer op.
- Normaal gesproken wordt het in Genève zelf Lac de Genève genoemd, en elders Lac Léman.
- Op sommige (gedateerde) kaarten staat het meer aangegeven als Lac d'Ouchy, vermoedelijk naar Ouchy, een wijk in Lausanne, aan het meer.

13 Chexbres	
--------------------	---

14 Échangeur La Veyre		> Vevey	
		> Bern	

15 Vevey	
-----------------	---

Vevey ± 18.000 inwoners.

- Gelegen aan het Meer van Genève, bij de uitmonding van de Veveyse in dat meer, de stad ligt te midden van boom- en wijngaarden.
- Vevey is een schitterend gelegen havenplaats aan de monding van het riviertje de Veveyse dat een diepe kloof heeft uitgeschuurd.
- Vevey heeft zich terrasvormig uitgebreid tegen de achterliggende Mont Pèlerin (1080 m) aan en kijkt schitterend uit op het meer en de Alpen.
- Dat het al eeuwen een geliefde plaats is, mag blijken uit de lange lijst van beroemdheden die hier, soms tijdelijk, hun intrek namen zoals Gogol, Bennett, Chaplin, Bakoenin, Rousseau en zijn beschermvrouwe Mme de Warens.
- Bakoenin richtte hier de eerste Russische anarchistische organisatie op, Chaplin woonde in Corsier, tegen Vevey aan, van 1952 tot zijn dood in 1977 en werd begraven op het kerkhof van de kerk St. Maurice.
- Zo veel Russen uit de Russische aristocratie voelden zich hier thuis dat in 1878 in de Rue des Communaux een Russische kerk werd gebouwd, die er nog steeds is.
- Tegenover deze kerk staat het Musée Jenisch met een bijzondere collectie schilderijen uit de 19de en 20ste eeuw en een natuurhistorische collectie.
- Niet ver daar vandaan, de heuvel op, staat de gotische kerk St. Martin, oorspronkelijk uit de 12de eeuw, maar in de 15de eeuw verbouwd en met moderne ramen.
- De massieve toren met de vier kleine hoekspitsen is heel markant.
- Hart van Vevey is de 19de eeuwse Grand Place aan het meet de oude korenbeurs/markthal uit 1808, het cameramuseum, Musée suisse d'Appareils photographiques, het neogotische Château de l'Aile uit 1840 en Le Castel: een woonhuis uit de 18de eeuw.

- In het 18de eeuwse Hotel du Château, een door de Bernse landvoogden omgebouwde burcht ten oosten van de markt, zijn twee musea ondergebracht: het Musée de la Confrérie des Vignobles met attributen van de gigantische wijnfeesten die tijdens de feesten die helaas maar vier maal per eeuw plaatsvinden (laatste 1977), werden gedragen, en het streekmuseum Musée du Vierar-Vevey.
- Hierin is een verzameling over de streekgeschiedenis ondergebracht met o.a. vondsten uit de prehistorie, uit de Romeinse tijd toen het Vibiscum heette, meubilair, schilderijen en smeedwerk.
- Hoofdkantoor van internationale levensmiddelenreus Nestlé; grootste industriële onderneming van Zwitserland, heeft 160 fabrieken in vele landen.

A 16 Montreux

Montreux ± 20.000 inwoners.

- Vanaf de 18de eeuw zijn mensen van heinde en ver naar Montreux gekomen.
- Bekende namen als Rousseau, Voltaire, Shelley, Byron duiken steeds weer op, terwijl het Russische hof zelfs een eigen perron had op het station waarlangs Tsjaikowski, Stravinsky en Tolstoj binnen kwamen.
- En nog steeds is het een internationaal gezelschap dat de straten vult.
- Vroeger bezocht men Montreux vanwege zijn heldere lucht en aangename klimaat, waarin zuidvruchten gedijen en cypressen groeien.
- Tegenwoordig is dat voor de vele bezoekers niet meer het eerste doel: op de bonnen van de jaarlijks 50.000 congresgangers zal wel nooit 'kuren' als reden van het bezoek staan opgegeven.
- Toch zal het zachte klimaat zeker meespelen in het succes van Montreux als congrescentrum.
- Maar ook voor de toerist is Montreux een belevenis, waarbij aan cultuurhistorie het meest te beleven valt in de oude bovenstad.
- Om daar te komen kan men de 371 treden tellende trap van het meer naar de kerk St. Vincent lopen, maar leuker is het misschien om de openbare lift in de Grand'Rue nr. 50 te nemen en het eerste stuk zo over te slaan.
- Daarna resten nog 251 treden tot de kerk in de kleinschalige oude dorpskern.
- Vanaf het plein voor de laatgotische kerk wacht de wandelaar een betoverend gezicht op het meer en de bergen.
- Hier in het oude wijndorp staat ook het streekmuseum Musée du Vieux-Montreux in de 17e eeuwse Tour de Sales.
- Het mondaine en wat zakelijker Montreux ligt langs het Meer beneden.
- Daar werden de hotels na de Tweede Wereldoorlog aangepast aan de eisen van de tijd en werd er met het oog op de toekomst een groot, architectonisch bijzonder, modern congrescentrum gebouwd langs de oever.
- Daar wordende jaarlijkse manifestaties de 'Gouden Roos van Montreux' in mei en het Internationale Jazz Festival in juli gehouden.

Glion 1.345 m

Villeneuve ± 3.600 inwoners.

- Gelegen aan de uiterste oostpunt van het meer.
- Vlakbij het beroemde kasteel Chillon, dat tussen Montreux en Villeneuve in ligt.
- Het kasteel is prachtig gelegen op een rots in het meer.
- De bouw van de vesting vond plaats tussen 1000 en 1350.
- Het heeft als gevangenis gediend; de Engelse dichter Lord Byron heeft een gedicht "The Prisoner of Chillon" gewijd aan de opsluiting aldaar van Francois Bonivard, een prior die de leer van de Reformatie heeft uitgedragen.
- Het kasteel is in vrijwel oorspronkelijke staat en een bezichtiging is zeer de moeite waard.

N° 17 Aigle

Aigle ± 6.500 inwoners.

- Aigle ligt in het Rhônedal waar de rivier de Grande Eau door de Ormontskloof uit het gebergte komt.
- Deze rivier heeft hier veel kalkpuin en zand afgezet, waarop de wijnstokken goed gedijen.
- Hoe de wijnen van Aigle worden verwerkt, opgeslagen en hoe ze smaken, kan men te weten komen in het wijnbouwmuseum.
- Dit is gehuisvest in een prachtig historisch pand, een kasteel tussen de wijngaarden.
- Het oorspronkelijk 12de eeuwse kasteel heeft de kenmerkende ronde hoektorens van Savoye, maar er is ook één vierkante toren, de grootste bovendien.
- Deze is gebouwd door de Berners nadat zij de heren van Savoye verdreven hadden in 1475, als het ware om er een eigen waarmerk aan mee te geven.
- Het kasteel bevat voorts nog een zoutmuseum en diverse historische zalen.
- Men kan er desgewenst een banket van 40-280 personen aanrichten in historische omgeving.
- (Het Château d'Aigle is van april tot en met oktober open.)
- Vlak bij het kasteel ligt het voormalige klooster van St. Maurice, met een mooie gothische toren.
- In deze kerk hield Willem Farel in 1526 de eerste reformatorische diensten voor een Franstalig publiek.
- Het centrum van Aigle kent enkele karakteristieke straten, waaronder de Rue de Jeruzalem, die door een reeks van woonetages wordt overbrugd.
- De naam van de straat is gebaseerd op de haast Arabische sfeer die ervan uitgaat.
- Vanuit Aigle vertrekt een tandradbaan naar het hooggelegen Leysin en er is een smalspoorbaan via de kloof van de Grande Eau naar Les Diablerets.
- De autoweg voert langs de noordzijde van de Grande Eau.

N° 18 St. Triphon

Saint-Triphon

- Saint-Triphon is een dorp in het Franstalige deel van Zwitserland
- Saint-Triphon maakt deel uit van de gemeente Ollon en behoort tot het kanton Vaud, waarvan Lausanne de hoofdstad is.
- Het ligt op ongeveer 400 meter hoogte op een rotsachtig uitsteeksel in de Rhône-vlakte, waar deze rivier in het meer van Genève uitmondt, meestal Lac Léman genoemd.
- Het dichtstbijzijnde stadje is Aigle.

Geschiedenis

- In vroeger tijden behoorde het bij de Savoie van Frankrijk, maar werd in 1798 vanuit Bern veroverd en sindsdien is het Zwitsers grondgebied.
- Vanwege de ligging was het waarschijnlijk, dat archeologen voorwerpen uit de oudheid zouden vinden, omdat een weg daterend uit de Romeinse tijd via de Grote Sint-Bernhardpas door het kanton Wallis tot aan het meer loopt.
- De namen van sommige steden op deze route zijn uit het Latijns afkomstig.
- Zo heette Aigle Aquila en de gemeente aan het Lac Léman Villeneuve Vilanova.
- De Romeinse weg voert verder via Romainmôtier-Envy over de Jura naar Frankrijk.
- In Martigny, aan de voet van de Alpen werd een Romeinse tempel gevonden, terwijl de meer nabij gelegen stad St.Maurice gebouwd werd op de Romeinse nederzetting Agaunum.
- Ook in Saint-Triphon werden archeologische opgravingen gedaan.
- Maar het bleef bij de vondst van enkele voorwerpen daterend uit de Romeinse tijd.
- Wel werden de fundamenten van een Middeleeuwse kapel blootgelegd.

N° 19 Bex

Bex-les-Bains (spreekt uit Bé-les-Bains) ± 5.100 inwoners.

- Aanwezigheid zoutwaterbronnen.
- Kuuroord.
- Zoutmijn (Mine de Sel du Bouillet) is te bezichtigen.
- Bergmassief Dents du Midi (3275 m) ten zuidwesten van de plaats.

N° 20 St. Maurice

St. Maurice ± 3500 inwoners

- De brede Rhônedelta versmalt zich bij St. Maurice tot een enge doorgang tussen hoge granieten rotswanden.
- Juist deze vernauwing maakte de plaats tot een strategisch punt.
- De geschiedenis van dit stadje, onder de Romeinen Agaunum genaamd, is nauw verbonden met de legende van het hier gelegerde Thebaïsche Legioen.
- Dit legioen, onder leiding van Mauritius en afkomstig van de Romeinse Provincie Thebe in Egypte, weigerde in 287 gehoor te geven aan het van bevel van Keizer Maximian Herculeus om op te treden tegen medechristenen in Frankrijk.
- De weigering moesten ze met de dood bekopen.
- Op de plaats waar zij het leven lieten, tussen de huidige kerk en de rotswand, verrees in de 4de eeuw een kerkje, twee eeuwen later gevolgd door een abdij, die zich in de speciale gunst van de Bourgondische koning Sigismund mocht verheugen.
- De abdij werd in 1560 door brand deels verwoest en in 1611 nog verder beschadigd door een bergstorting.
- In het begin van de 17de eeuw werd de kerk helemaal gerenoveerd.
- Het verhaal van Mauritius (St. Maurice) is in de glasramen afgebeeld.
- In 1942 werd het bovenste deel van de 12de eeuwse toren verwoest.
- Die is echter nadien gerestaureerd.
- Toch zijn er nog resten van de oudere fundamenten en de kerkschat.

- Het museum Trésor de l'Abbaye herbergt een serie kostbare religieuze voorwerpen, o.a. een bewerkte onyx vaas uit de eerste of tweede eeuw v. Chr. Merovingische kunst valt te bewonderen in de voren van een fraai bewerkt kistje, bekleed met bladgoud en afgewerkt met ivoor en edelstenen.
- Een gouden schenkan met prachtig Byzantijns emaille werd ooit ten geschenke gegeven aan Karel de Grote.
- Respect voor het middeleeuwse vakmanschap dwingende romaanse reliekschrijnen van heiligen zoals St. Candide af.
- De kerkschat is tentoongesteld, maar is alleen te bezichtigen tijdens rondleidingen van een half uur.
- Aan het begin van St. Maurice staat een 15de eeuws kasteel, waarin nu het Musée militaire du Valais is gevestigd.
- In de helling boven het kasteel bevindt zich de Grotte-aux-Fées, een bochtige gang in het gebergte met een fontein die bestaat uit een rond uitgeslepen bekken.
- De rots heeft daar verschillende kleuren wat het geheel iets feeëriek geeft.
- Als u een hand in het water hebt gestoken, mag u een wens doen.
- De grot is dagelijks te bezoeken tussen 9 en 19 u.

Kanton Wallis

- Wallis (Duits: Wallis; Frans: Valais; Italiaans: Vallese; Reto-Romaans: Vallais) is een van de 26 kantons van Zwitserland.
- Het ligt in het zuidwesten.
- De hoofdstad is Sion.

Geschiedenis

- Eind 14de eeuw werd Wallis door graaf Amadeus VII van Savoye toegevoegd aan het rijk van Savoye.
- In de 16de eeuw kwam Wallis als vazalstaat van Bern bij de Zwitserse Confederatie.
- Na het Eerste Franse Keizerrijk trad Wallis in 1815, toe tot de Zwitserse Confederatie.
- De bevolking is overwegend rooms-Katholiek.

Cultuur

- In Wallis zijn er tal van musea waaronder als een van de beroemdste de Foundation Pierre Giannada, een museum met regelmatige tentoonstellingen over beroemde artiesten en een Oud-Romeinse site.
- Het museum is gelegen in Martigny.
- Ook het enige boekendorp van Zwitserland is gelegen in de Valais: Saint-Pierre-de-Clages, een pittoresk dorp in het dal, op 10 minuten van Sion, in de gemeente Chamoson.
- Elk jaar organiseren de boekhandelaars van het dorp "La Fête Du Livre", dat soms 20.000 bezoekers lokt in de zomer.

21 Martigny-Fully

Martigny ± 11.500 inwoners.

- Gunstige ligging t.o.v. het hoofddal en een aantal zijdalen, waarvan er een de doorgang naar de Grote St. Bernard bezat, deden de Romeinen op deze plek een nederzetting vestigen : Octodorus.
- Het ontwikkelde zich al gauw tot een belangrijke marktplaatsje.
- Wijn was toen al een van de belangrijkste handelswaren.
- Notre-Dame-des-Champs; barokke kerk (18de eeuw) met een laatgotische toren van een eeuw vroeger.
- Mooi ijzersmeedwerk aan de gevel van het 19de eeuwse raadhuis (Hôtel de Ville).

 N° 22 Échangeur Grand Bernard		> Martigny	
		> Martigny	

N° 23 Saxon	
--------------------	---

Saxon ± 2.400 inwoners.

- Abrikozenbomen, druiventeelt en tomatenbouw.
- Geen noemenswaardige bezienswaardigheden.

N° 24 Riddes	
---------------------	---

Riddes ± 2.643 inwoners

- Riddes is een gemeente van het district Martigny, gelegen in het kanton Wallis.
- Het dorp Riddes ligt in het Rhônedal tussen de Rhône en de berghelling.
- De gemeente telt enkele dorpen, waarvan het belangrijkste La Tzoumaz is, dat hoog op de berg ligt, op ongeveer 1500 m.
- Verder telt het de dorpen Écône, Les Esserts en Villy.
- Les Esserts en Villy liggen vlakbij La Tzoumaz, maar Écône ligt beneden in het dal naast Riddes zelf.

N° 25 Conthey	
----------------------	---

Conthey ± 7.445 inwoners

- Conthey is een gemeente en plaats in het Zwitserse kanton Wallis, en maakt deel uit van het district Conthey.

Geschiedenis

- In de Middeleeuwen behoorde Conthey tot het hertogdom Savoye .
- Tot 1880 maakte Vétroz deel uit van de gemeente Conthey.

N° 26 Sion-Ouest

Sion ± 23.000 inwoners.

- De middeleeuwse bisschopsstad wordt gekenmerkt door 2 heuvels, van 658 en 611 meter.
- Op de hoogste prijkt de burchtruïne Tourbillon, op de lagere de gave burchtkerk Valère.
- Tours des Sorciers; heksentorentje, eens een hoeksteen van de stadsmuur, waar in de middeleeuwen tientallen vermeende tovenaars het leven hebben gelaten.
- Nôtre- Dame- du-Glarier 15de -16de eeuwse kathedraal; fraai interieur.
- La Majorie; (winter) residentie van de bisschoppen, verschillende keren gerestaureerd.
- Ook de gedeeltelijk gerestaureerde burchtruïne Tourballon en de burchtkerk Valère zijn te bezichtigen (wel aardig wat trappen beklimmen).

N° 27 Sion-Est

De Basilique de Valère

- De Basilique de Valère (Basiliek van Valeria), ook wel Chateau de Valère of Notre Dame de Valère, is een gefortificeerde kerk op de zuidelijkste van de twee heuvels aan de oostzijde van de oude stadsgrens van Sion in Wallis, Zwitserland.

Bouw en geschiedenis

- De oudste delen van het slot en de basiliek van Valeria, genoemd naar Valeriana, de moeder van de Romeinse oud-consul Titus Campanius Priscus Maximianus, stammen uit ongeveer 43 n. Chr., en liggen op een van de twee heuvels die de stad Sion aan de oostzijde van het oude stadscentrum overzien.
- Hoewel de eerste bouwwerken al uit de Keltische tijd stammen betreft de eerste vermelding van het slot en de kerk een oorkonde uit 1049.
- De oudste delen van de drieschepige, uit vier overspanningen opgebouwde basiliek met transept en twee ter hoogte van het koor gelegen kapellen zijn tussen 1100 en 1130 in romaanse stijl gebouwd.
- Later zijn een toren boven het transept, veelhoekige vensters boven de apsis en een tongewelf boven de steunpilaren aan de kerk toegevoegd.
- In de 13de eeuw kregen het schip en de zijbeuken naar het voorbeeld van de kathedraal van Lausanne een kruisribgewelf.
- In dezelfde periode is een doksaal gebouwd dat het schip scheidt van het priesterkoor. Centraal in de Notre Dame de Valère staat een gotisch, vroeg 15de eeuws marmeren beeld van de maagd Maria met Jezus.
- Het beeld is heden ten dage hoog boven het altaar geplaatst.
- Afbeeldingen van de apostelen, profeten en andere heiligen sieren de koorwanden.

Betekenis van de basiliek

Links kasteel Tourbillon, rechts Valère, omstreeks 1900

- Tot 1798 (inval van het Franse leger) was de basiliek van Valère de kathedraal van het bisdom Sion.
- De prins-bisschop, zowel geestelijk als wereldlijk heerser, zetelde in het kasteel Tourbillon, gelegen op de zusterheuvel tegenover de kerk.
- In de kerk was tevens het kapittel gevestigd.
- Als gevolg van het verliezen van de status van bisschopskerk aan de Notre-Dame-du-Glarier verloor de kerk ook geleidelijk haar leidende rol bij de verering van Maria.
- Vanaf een later moment heeft in de basiliek de verering van de heilige Catharina van Alexandrië, de tweede patroon van Wallis plaatsgevonden.
- In 1987 werd de kerk door paus Johannes Paulus II tot basiliek verheven.
- De basiliek heeft heden ten dage een voornamelijk toeristische functie.
- Er worden door gidsen op bepaalde aangegeven tijden rondleidingen door de kerk gegeven waarbij naast uitleg over specifieke onderdelen van het gebouw en zijn geschiedenis ook normaal voor publiek gesloten delen van de kerk bezocht worden.
- In de voormalig voor het kapittel gebruikte ruimtes bevindt zich nu het Kantonaal Historisch Museum.
- Hiertoe huurt het kanton Wallis deze ruimtes en draagt zij zorg voor renovatie ervan.

Het Kasteel Tourbillon

- Het Kasteel Tourbillon (Frans: Château de Tourbillon) is een kasteel in Sion in het Zwitserse kanton Wallis.
- Het kasteel staat op een hoogte van 655 m. boven op de noordelijkste van de twee heuvels die aan de oostkant van het oude stadscentrum liggen.
- Vanuit Tourbillon kijkt men uit over de Basiliek van Valère die is gelegen op de zuidelijke heuvel (hoogte 621 m.)
- Kasteel Tourbillon stamt uit de 13de eeuw en was oorspronkelijk het bisschoppelijk paleis van de prins-bisschop van Sion.
- De ruïnes van het in 1788 bij een brand verwoeste kasteel zijn in de 19de en 20ste eeuw versterkt om verder verval tegen te gaan.
- Het behoort tot de historische monumenten van Sion.

N° 28 Sierre-Ouest

Sierre ± 15.787 inwoners

- Sierre (Duits: Siders) is een Zwitserse stad in het kanton Wallis.
- Sierre ligt in het hooggebergte van de Alpen aan de Rhône. Sierre is officieel een tweetalige stad: het grootste deel van de bevolking is Franstalig, terwijl een klein deel Duitstalig is.
- Vanuit Sierre kunt u via een slingerende, flink stijgende weg het beroemde Crans/Montana bereiken, officieel zijn het 2 aparte gemeentes, maar tegenwoordig wordt het vrijwel altijd in één adem genoemd.
- De exclusieve toeristenbestemming wordt zowel 's zomers (schitterend wandelgebied in de Alpen) als 's winters (skiën) druk bezocht.
- De stad is makkelijk bereikbaar via een autoweg die evenwijdig met de Rhône loopt, bij de afrit naar de Val d'Anniviers.
- Sierre heeft geen interessante ligging voor alpinisten, omdat de meeste hoge toppen alleen bereikbaar zijn door de zijvalleien van de Rhône en is daarom vooral belangrijk als industriestad.
- De enige echte toeristische bezienswaardigheid is een oud fort op een heuveltje net boven de stad.

Geschiedenis

- Sinds 1972 maakt de tot dan toe zelfstandige gemeente Granges in het dal van de Rhône deel uit van Sierre.

De Sierretunnel

- De Sierretunnel (Frans: tunnel de Sierre) is een tunnel bij de plaats Sierre in het Zwitserse kanton Wallis.
- De tunnel maakt deel uit van de A9 en is gesitueerd tussen Sierre-Ouest en Sierre-Est.
- De tunnel bestaat uit twee tunnelbuizen en werd in 1999 geopend.
- De lengte is 2460 meter.
- In de tunneltest van het EuroTAP-consortium werd de tunnel als goed beoordeeld.
- De twee tunnelbuizen bestaan uit vier gekoppelde tunnels: Alusuisse (1070 m), Géronde (620 m), Crête Plane (180 m) en Ancien Sierre Plantzette (580 m).
- Op 13 maart 2012 verongelukte in deze tunnel een Belgische touringcar met kinderen uit twee Vlaamse basisscholen, die terugkeerden van skiklassen.
- Er vielen 28 doden en 24 gewonden.

A 29 Sierre-Est

Autosnelwegeinde

Toekomst Sierre - Brig

- Momenteel wordt de A9 verlengd vanaf Sierre naar Brig.
- Momenteel concentreren de werkzaamheden zich op de bypass van Visp, die 8,8 kilometer lang is en € 1,35 miljard kost.
- Deze bypass ligt grotendeels ondergronds en wordt in twee fases in 2016 en 2019 in gebruik genomen.
- Het deel van Susten naar Visp is 15 kilometer lang en kost € 830 miljoen.
- Dit deel verloopt grotendeels op maaiveld, maar is op twee plekken overdekt.
- Dit stuk moet in 2017 opengesteld worden.
- Als laatste moet het 8 kilometer lange deel tussen Sierre en Susten gebouwd worden, waarvan 2 kilometer in een tunnel en 4,2 kilometer overdekt in het Pfywald.
- Dit deel kost ongeveer € 830 miljoen en moet in 2019 opengesteld worden.

Moment van uitwerken van deze Autosnelweg door BusTic September 2012

Gorwetsch 1.705 m

Pfyngut 2.115 m

Bij de plaatsen Susten en Leuk rijden we Oost Wallis binnen en overschrijden daarbij de taalgrens.

We komen nu dus weer in het Duitssprekende gedeelte.

A 30 Leuk

Susten 2.070 m

N° 32 Steg

N° 33 Gampel-Ost

N° 34 Raron

Raron ± 1250 inwoners.

- Is een historische stadje.
- De Woontoren uit de 12de eeuw en de laatgotische kerk uit de 16de eeuw zijn daar de tastbare bewijzen van.
- Het stadje is vernoemd naar het geslacht Raron dat vanaf de 13de eeuw tot 1450 een belangrijke rol in de geschiedenis van Wallis.
- Opportunistisch als ze waren, kozen ze nu eens de zijde van de bisschoppen van Sion, dan weer de zijde van Savoye.
- Na de overwinning door Sion gaf Kardinaal Schinner aan Ulrich Ruffiner de opdracht tot het bouwen van de burcht kirche "St Romanus"
- Deze bouwmeester Ruffmer, afkomstig uit Wallis, bouwde ook in Sion voor Schinner.
- Hij gebruikte voor de bouw van het mooie, scherp tegen het Alpenlandschap afstekende kerkje de dikke buiten muren van het voormalige slot even als de oude ringmuur die ooit de Rarons moest beschermen tegen de buitenwereld.
- Op de noordwand in de kerk prijkt een groot fresco voorstellende "Het Laatste Oordeel".
- Het doopvond is 16de eeuws.
- Op het kerkhof ligt het graf van de dichter Rainer Maria Rilke, die leefde van 1875-1926, die uit Praag afkomstig was en zijn hart verpandde aan Wallis en er zijn laatste jaren sleet.
- Op zijn uitdrukkelijk verzoek is hij ook begraven.
- In het gesteente onder de kerk is in 1974 de 'Felskirche St. Michael' gebouwd, uitgehouwen uit de rotsen, en is een moderne "Grotkerk"

№ 35 Visp-West

Visp (spreek uit "Vieschp") ± 6.400 inwoners.

- Is een belangrijk verkeersknooppunt in het hier brede Rhônedal als toegangs stad naar het Matteredal met Zermatt en de Matterhorn (4478 m) en naar het Saastal met Saas Fee.
- Ook in de Middeleeuwen was het een handels knooppunt toen men via het Saastal en de Monte Moropas (2862 m) naar Italië ging.
- Nu is het een wat rommelige stad met chemische industrie.
- Op een heuvel liggen de 18de eeuwse Burgerkirche met een romaanse toren voorzien van een barokke spits en een aantal 16^e eeuwse huizen.
- Ook de St. Martinskirche uit de 17de eeuw staat wat hoger; deze kerk is in 1953 gerestaureerd en vergroot.
- Het smalspoor Brig-Visp-Zermatt heeft hier een station waarover de wereldberoemde Glacier-Express van St. Moritz naar Zermatt rijdt.
- Automobilisten die met de trein naar Zermatt willen, kunnen op de parkeerplaats naast het station gratis hun auto parkeren.

Schwarzer Graben 2.900 m

№ 36 Vispताल

De Vispताल

- De Vispताल is ongeveer 7,5 km lang zijrivier van de Zwitserse Rhônedal.
- De Vispताल begint bij de samenvloeiing van de Saas Vallei en de Materie vallei in Stalden en eindigt om Visp .
- Badend is de vallei van de Vispa , een rivier bij Stalden door de samenvloeiing van de Saaser Vispa en Materie Vispa vormen.
- De twee belangrijkste steden Vispताल Stalden , Törbel , Visperterminen , Zeneggen en Visp .

	Staldbach-Grosshus 4.290 m
---	-----------------------------------

 Visp-Ost	
---	---

	Gamsen 1.021 m
---	-----------------------

 Verzweigung Brig-Glis	> Rhônegletsjer	
	> Furka en Grimselpas	

 Brig-Zentrum	
---	---

Brig ± 10.000 inwoners

- Brig is de bedrijvige hoofdstad van het Duitstalige Wallis en net als Martigny een kruispunt van internationale handelswegen.
- Het is de belangrijkste plaats op de doorgaande route tussen de Simplonpas en het Lötschbergspoor naar Berner Oberland.
- Daarnaast is hier het treinstation van de route Furka Oberalp, Brig-Visp-Zermatt en tussenstation van de exclusieve Glacier Express en een groot busstation.
- Vondsten van vóór de jaartelling maken duidelijk dat Brig al vroeg een belangrijk bruggehoofd vormde in het Rhônedal.
- Onverbrekkelijk verbonden met Brig is de naam Stockalper.
- In de Middeleeuwen bezat de adellijke handelsman Kaspar J. Stockalper (1609-1691) alle wegen en tolbruggen tussen Italië en Frankrijk van de Simplonroute en het monopolie op zout en zijde.
- Hij handelde in (edele) metalen, wapens en wijn.
- De 30-jarige oorlog (1618-1648) verzekerde hem lange tijd van afzet en inkomsten.
- Met het geld dat hij vergaarde liet hij kerken, herbergen, straten en bruggen bouwen.
- Voor zichzelf liet hij door de gebroeders Bodmer von Prismell een ongekend groot paleis bouwen, dat tevens diende als opslagruimte en overslagplaats.
- De stijl van het Stockalper paleis (1658-1678) is duidelijk geënt op de Italiaanse bouwwijze met zijn gigantische binnenhof dat omgeven is door diverse verdiepingen met hoge booggalerijen met granieten en tufstenen zuilen.

- Drie vergulde uivormige torenspitsen zijn van veraf te herkennen in het landschap, één ervan is een uitkijktoren die zo hoog is dat alle activiteiten in de wijde omtrek bekeken konden worden.
- Een uniek smeedijzeren hek met de drie boomstronken van het familiewapen vormt de toegang tot de paleistuin.
- Het binnenhof is gratis te bezoeken; daar zijn ook de kaartjes te koop voor rondleidingen door het gebouw.

Ried-Brig

